

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, 2016. Section: Social Sciences
ISBN: 978-606-8624-17-4

CONSIDERATIONS REGARDING THE RECEPTION OF NOVELTIES FROM DIRECTIVE 2012/29/UE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT IN THE ROMANIAN INTERNAL LAW

*Silviu Gabriel Barbu, Assoc. Prof.; Vasile Coman, Assist., Judge
Ministry of Foreign Affairs; Pucioasa*

Abstract: This paper aims to make an overview of the main innovations of Directive Directive 2012/29 /EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012, in the protection and rights of the victims of crime. They will analyze the concept of victim, major new rights under the Directive for this, manner and circumstances in which victims can benefit from these rights as well as clarifications on arrangements for informing and supporting victims of crime by competent national authorities and obligations of behind in this area. In the study, references are found and the main landmarks of the relevant national legislation transposing the directive in the process of harmonization with the provisions of the new Criminal Procedure Code of Romania and other relevant national legal instruments.

Keywords:: directive, victim, rights, the Criminal Procedure Code, an offense

1. *Considerații introductive.* În cadrul procesului constant de armonizare a legislației Uniunii Europene cu legislația națională și practicile tuturor statelor membre ale Uniunii în materie penală, dar și pentru atingerea obiectivului declarat de menținere și de dezvoltare a unui spațiu de libertate, securitate și justiție, în 25 octombrie 2012 a fost adoptată Directiva 2012/29/UE¹ a Parlamentului European și a Consiliului de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității.

Necesitatea consolidării acestei importante categorii de participanți la justiția penală, prin adoptarea acestui act normativ european, a avut la bază premise importante, cum ar fi eliminarea lacunelor și a deficiențelor de reglementare a actului normativ anterior în vigoare² –Decizia-cadru 2001/220/JAI a Consiliului Uniunii Europene, îmbunătățirea modalităților

¹ Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității, a fost publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 315, vol 55 din 14 noiembrie 2012. Directiva abrogă actul normativ existent anterior în vigoare în această materie, respectiv Decizia-cadru 2001/220/JAI a Consiliului Uniunii Europene, din 15 martie 2001 privind statutul victimelor în cadrul procedurilor penale, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 82, din data de 22 martie 2001.

² A se vedea, spre exemplu, concluziile Comisiei în cadrul Raportului privind măsurile de punere în aplicare a Deciziei-cadru 2001/220/JAI1 (din 20.04.2009, Bruxelles), disponibil pe www.eur-lex.europa.eu.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. Section: Social Sciences
ISBN: 978-606-8624-17-4

practice de ajutor și sprijin a acestor participanți la procesul penal a cadrului legislativ privind drepturile omului – atât în materie civilă, dar, cu prioritate, în materie penală, în special cu privire la drepturile acordate de stat tuturor victimelor infracțiunilor, inclusiv victimelor terorismului. S-a plecat de la realitatea – menționată de mai multe ori în rapoartele anuale ale Comisiei Europene, potrivit căreia în cele mai multe cazuri de infracțiuni săvârșite, despre situația juridică a victimelor infracțiunilor nu se mai interesează nimeni, drepturile lor legitime recunoscute sau câștigate în cadrul procesului penal rămânând teoretice și nevalorificate³.

Totodată, prin adoptarea noii directive, oficialii de la Bruxelles au dorit să creeze mecanisme de drept penal și procesual, prin care să se asigure o implementare efectivă a politicilor și soluțiilor practicii judiciare naționale și a jurisprudenței, mereu în evoluție, a celor două instanțe europene reper – Curtea Europeană a Drepturilor Omului și Curtea de Justiție a Uniunii Europene. În atingerea acestui deziderat, Directiva încurajează cooperarea judiciară și inter-instituțională între autoritățile competente naționale și europene cu competențe în materie, astfel încât să se poată într-adevăr discuta de o Europă bazată pe respectarea drepturilor fundamentale. Aceste drepturi, trebuie să includă atât protecția victimelor infracțiunilor, cât și pe cea a persoanelor suspectate de săvârșirea unei infracțiuni.

După cum rezultă chiar din titlu, Directiva consacră un standard minim de protecție pentru victimele criminalității, o atenție specială fiind acordată dreptului acestora privind accesul la justiție. Pornind de la acest set minim de drepturi, statele membre pot extinde drepturile prevăzute de directivă pentru a oferi un nivel mai ridicat de protecție.

Sub aspectul întinderii protecției acordate și pentru a elimina îngrădirea accesului la justiție a persoanelor protejate, directiva interzice statelor să impună persoanelor – victime ale infracțiunilor – condiții legate de cetățenie, naționalitate sau reședința acestora pe teritoriul statelor membre în momentul săvârșirii infracțiunii și, desigur, nici ulterior. Directiva se aplică însă, procedurile penale derulate și infracțiunilor comise în cadrul Uniunii Europene, astfel că plângerile penale adresate autorităților competente din afara Uniunii nu cad sub incidența prevederilor acesteia.

§2. *Categorii de persoane protejate.* În primul articol al directivei este definită categoria de „victimă”, potrivit cu care aceasta include: „(i) o persoană fizică ce a suferit un prejudiciu, inclusiv o vătămare a integrității sale fizice, mentale sau emoționale, sau un prejudiciu economic, cauzate în mod direct de o infracțiune⁴; (ii) membrii familiei unei persoane al cărei

³ În decembrie 2009, Consiliul European a adoptat Programul de la Stockholm – *O Europă deschisă și sigură în serviciul cetățenilor și pentru protecția acestora*. Statele membre și Comisia au fost însărcinate să găsească metode de îmbunătățire a protecției victimelor criminalității, cu o aplecare specială asupra victimelor terorismului.

⁴ O persoană juridică nu poate fi victimă în reglementarea acestui act normativ. A se vedea, Hotărârea C.J.U.E. în cauza *Dell'Orto*, C-467/05, EU:C:2007:39).

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
 Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. Section: Social Sciences
 ISBN: 978-606-8624-17-4

deces a fost cauzat în mod direct de o infracțiune și care au suferit prejudicii în urma decesului persoanei respective”⁵.

Preocuparea față de fenomenul criminalității în general, dar mai ales al victimologiei⁶, este justificată chiar în preambulul directivei, și are ca premisă faptul că „criminalitatea reprezintă un prejudiciu pentru societate și, în aceeași măsură, constituie o încălcare a drepturilor individuale ale victimelor”. Ca atare, victimele criminalității ar trebui să fie recunoscute și tratate cu respect, atenție și profesionalism, fără a fi discriminate în vreun fel pe baza oricărui motiv indicat exemplificativ în directivă. Pe de altă parte, victimele criminalității ar trebui să fie protejate împotriva *victimizării secundare și repetate*, precum și împotriva intimidării și a răzbunării, să primească sprijin adecvat pentru a se facilita recuperarea lor și să beneficieze de un acces suficient la justiție”.

Fenomenul de „(risc de) *victimizare secundară și repetată*” (*dubla victimizare*), a fost definit drept răspunsul inadecvat al sistemului de justiție penală la actul primar al victimizării, comis de către făptuitor. Studiile în materie de victimologie au accentuat deseori ideea că implicarea victimei unei infracțiuni în procesul penal obișnuia să constituie de cele mai multe ori o experiență negativă, ca urmare a unui complex de factori precum manifestarea unei atitudini de neîncredere din partea organelor judiciare, confruntarea cu făptuitorul ori supunerea acesteia la audieri într-o manieră nereceptivă⁷. Cercetările au confirmat de asemenea că, victimele, care au suferit abuzuri repetate, sunt predispuse la suferințe repetate din cauza acestora, experiența trăită îmbrăcând pentru acestea forma unui puternic impact emoțional, indiferent de tipul infracțiunii suferite⁸. Pentru a limita situație *de facto*, cu prilejul expunerii drepturilor victimelor, directiva pune accent pe măsurile de protecție corespunzătoare, ce trebuie adoptate de statelor membre pentru a preveni sau limita pe cât posibil riscul de dublă victimizare, respectiv pentru a garanta siguranța victimelor și a membrilor familiilor acestora în perioada de recuperare post-infracțională și prevenție ulterioară.

Dincolo de prioritatea protecției victimelor criminalității, în general, principiu care stă la baza directivei, o protecție deosebită este acordată *victimelor cu dizabilități și a victimelor - copii*⁹, prezumându-se că acestea din urmă au nevoie de măsuri de protecție specifice datorită

⁵ Prin „membrii familiei”, directiva înțelege soțul/soția, persoana care conviețuiește cu victima, fiind angajată într-o relație intimă și gospodărind împreună cu aceasta de o manieră stabilă și continuă, rudele în linie directă, frații și surorile, precum și persoanele aflate în întreținerea victimei.

⁶ Pentru o analiză a efectelor și a consecințelor psihologice ale victimizării, a se vedea Tudorel Butoi și co., *Psihologie Judiciară – Victimologie. Compendiu universitar (masterat)*, Editura Solaris Print, București, 2011, p. 128-142.

⁷S. Van der Aa, „Introduction to Victimology and Victims’ Rights”, în Superior Council of Magistracy of Romania, JUST/2012/JPEN/AG/2949 *‘Strengthening Judicial Cooperation to Protect Victims of Crime’ Handbook*, 2013-2014, p. 10.

⁸ Tudorel Butoi și co., *op.cit.*, p. 66 și urm.; Ana Bălan, *Criminalitatea feminină*, Editura C.H. Beck, București, 2008, f. 38 și urm.

⁹ Potrivit art. 2 alin. 1 lit. (c) din directivă, „copil” înseamnă orice persoană având o vârstă mai mică de 18 ani.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. Section: Social Sciences
ISBN: 978-606-8624-17-4

vulnerabilității (art. 22 alin. 4 din directivă). Aceste prevederi au fost armonizate cu dispozițiile Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și cu Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului adoptată la 20 noiembrie 1989, convenții care stabilesc că interesul superior al copilului ar trebui să constituie preocuparea primordială a societății.

Pentru persoanele victime ale atacurilor teroriste, directiva reglementează dispoziții speciale, luând în considerare nu doar pagubele suferite de acte victime individual, ci și pe cele suferite de către întreaga comunitate. Sprijinul, protecția și atenția deosebită pentru victimele terorismului, sunt necesare deoarece acest fenomen devenit o prezență constantă în ultimii ani, chiar și după schimbările dramatice ale evenimentelor din 11 septembrie 2001, reprezentând o amenințare reală la adresa securității Uniunii, a valorilor societăților democratice și la adresa drepturilor și libertăților cetățenilor europeni.

§3. *Cadrul legislativ în materie de protecție a victimelor infracțiunilor.* În spațiul unional, s-au depus constant eforturi de către autoritățile europene pentru crearea și consolidarea unor standarde de protecție pentru victimele criminalității. În acest sens, pentru a se asigura prescripțiile minimale în materia drepturilor victimelor în toate statele membre, a fost adoptat un pachet de instrumente juridice, între care amintim *Directiva 2004/80/CE* a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind despăgubirea victimelor infracționalității, *Directiva 2011/36/UE* a Parlamentului European și a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia, precum și de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI a Consiliului, *Directiva 2011/99/UE* privind ordinul european de protecție, *Directiva 2012/29/UE* de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului, ambele având termenul-limită pentru transpunere anul 2015, precum și *Regulamentul (UE) nr. 606/2013* privind recunoașterea reciprocă a măsurilor de protecție în materie civilă, aplicabil, de asemenea, începând cu anul 2015.

România a implementat aceste prevederi europene în mod corespunzător, în cuprinsul mai multor acte normative, între care cele mai importante sunt Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală¹⁰, Legea nr. 286/2009 privind Codul Penal¹¹, Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor¹², Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, republicată¹³, Legea nr. 287/2009 privind Codul Civil, republicată¹⁴, Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea

¹⁰ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 486 din 15 iulie 2010.

¹¹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009.

¹² Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 505 din 4 iunie 2004.

¹³ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 377 din 31 mai 2011.

¹⁴ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 505 din 15 iulie 2011.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
 Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. *Section: Social Sciences*
 ISBN: 978-606-8624-17-4

profesiei de mediator¹⁵, Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată¹⁶, Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, republicată¹⁷, Legea nr. 504/2002 privind audiovizualul, republicată¹⁸, Legea nr. 217/2003 privind prevenirea și combaterea violenței, republicată¹⁹.

În terminologia Codului de procedură penală, calitatea procesuală inițială pe care o dobândește victima unei infracțiuni, este aceea de *persoană vătămată*, noțiune care conform art. 79 C.proc.pen. presupune „persoana care a suferit o vătămare fizică, materială sau morală prin fapta penală”. De *lege lata*, în cadrul procesului penal, persoana vătămată este subiect procesual principal, alături de suspect, iar „subiecții procesuali principali au aceleași drepturi și obligații ca și părțile, cu excepția celor pe care legea le acordă numai acestora”, potrivit art. 33 alin. (1) și (2) C.proc.pen. Cu toate acestea, potrivit doctrinei, sintagmele *persoană vătămată* și *victimă* a infracțiunii nu sunt totuși echivalente, cea din urmă, folosită în instrumentele juridice europene în materie, implicând doar persoana fizică aflată în poziția de subiect pasiv al infracțiunii²⁰.

Rolul și drepturile persoanei vătămate în procesul penal român, au fost consolidate prin recente modificări și completări aduse Codului de procedură penală, prin dispozițiile Legii nr. 75 din 28 aprilie 2016 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 82/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, care stipulează posibilitatea persoanei vătămate de a participa activ în procedura camerei preliminare, respectiv prin adoptarea O.U.G. nr. 18 din 18 mai 2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru completarea art. 31 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară. O.U.G. 18/2016 transpune, printre altele, o mare parte din dispozițiile Directivei 2012/29/UE.

Este important de subliniat și faptul că, în prezent, se află în dezbateri publice un *Proiect de lege privind unele măsuri de protecție a victimelor infracțiunilor*²¹, proiect prin care se urmărește transpunerea în legislația română și a prevederilor art. 3 (3), art. 4 (1) lit. i) și j), art. 5 (1) și (3), art. 7 (2), (3), art. 12 (1) lit. c), 19 (2) din Directiva 2012/29/UE.

¹⁵ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 441 din 22 mai 2006.

¹⁶ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 159 din 5 martie 2014.

¹⁷ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 783 din 11 decembrie 2001.

¹⁸ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 534 din 22 iulie 2002.

¹⁹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 205 din 24 martie 2014.

²⁰ Gh. Mateuț, *Tratat de procedură penală. Partea generală*. vol. I, Editura C.H. Beck, București, 2007, p. 570-571.

²¹ Conținutul proiectului și expunerea de motive pot fi consultate la adresa: <http://www.just.ro/proiectul-de-lege-privind-unele-masuri-pentru-protectia-victimelor-infracțiunilor/>.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. Section: Social Sciences
ISBN: 978-606-8624-17-4

§4. *Principale drepturi recunoscute victimelor infracțiunilor de către Directiva 2012/29/UE. Elemente de noutate și corespondență a acestor drepturi în legislația internă în materie.*

Drepturile victimelor infracțiunilor au fost consolidate și redefinite prin Directiva 2012/29/UE, majoritatea lor fiind transpuse în Codul de procedură penală și în legislația specială. În continuare, analiza acestora urmează a fi făcută prin gruparea acestora în **trei secțiuni principale**, fiecare conținând mai multe drepturi ce vor fi prezentate punctual, structură urmată chiar de către directiva.

1. Dreptul la furnizarea de informații și sprijin din partea autorităților. În cuprinsul acestui drept, directiva include următoarele drepturi principale:

- **dreptul de a înțelege și de a se face înțeles, respectiv dreptul la servicii de interpretariat și traducere.** Consacrate în art. 3 și 7 din directivă, aceste drepturi implică obligația statului de a lua măsurile corespunzătoare pentru a asista victimele astfel încât acestea să înțeleagă și să se poată face înțelese de la primul contact și în cursul oricărei interacțiuni ulterioare necesare pe care o au cu o autoritate competentă în cadrul procedurilor penale. Comunicarea trebuind să aibă loc într-un limbaj simplu și accesibil, verbal sau în scris, victimele pot însoțite de o persoană aleasă de acestea, iar la nevoie cu sprijinul unui interpret sau traducător, urmând a lua în considerare caracteristicile personale ale victimei, inclusiv orice dizabilitate care poate afecta abilitatea de a înțelege sau de a se face înțeleasă. Dreptul este transpus în art. 12 C.proc.pen. privind dreptul la interpret/traducător autorizat și limba folosită în procesul penal, art. 81 alin. 1 lit. g¹ C.proc.pen.²² care prevede dreptul persoanei vătămate de a beneficia gratuit de un interpret atunci când nu înțelege, nu se exprimă bine sau nu poate comunica în limba română, respectiv în art. 105 C.proc.pen. care cuprinde dispoziții procedurale detaliate privind audierea prin interpret.

În legislația specială, dreptul analizat se regăsește în art. 4 alin. (3)-(4) din Legea nr. 211/2004, dispoziții care urmează a fi completate prin Proiectul legislativ menționat, prin introducerea alin. (6), cu următorul cuprins: ”Cu ocazia primului contact cu autoritățile, victima poate fi însoțită de către o persoană aleasă de ea în vedere facilitării comunicării cu acestea”.

Dreptul analizat facilitează exercitarea drepturilor la apărare și egalitatea părților în fața organelor judiciare, fiind consacrat și în art. 43 din Legea nr. 678/2001, care prevede că

²² Potrivit Proiectului de lege privind unele măsuri de protecție a victimelor infracțiunilor, articolul 81, alineatul (1), litera g¹ se modifică și va avea următorul cuprins: ”(g¹) dreptul de a beneficia în mod gratuit de un interpret atunci când nu înțelege, nu se exprimă bine sau nu poate comunica în limba română. În cazurile urgente, *dacă prezența fizică a interpretului nu este absolut necesară* pentru ca persoana vătămată să își poată exercita drepturile, pot fi folosite mijloace tehnice de comunicare.”

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
 Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. *Section: Social Sciences*
 ISBN: 978-606-8624-17-4

victimele infracțiunilor de trafic de persoane au dreptul să primească, în limba pe care o înțeleg, informații cu privire la procedurile judiciare și administrative aplicabile.

- dreptul de a primi informații încă de la primul contact cu o autoritate competentă.

Drept complex prevăzut în art. 4 din directivă, dreptul la informare presupune ca victimele infracțiunilor să primescă, fără întârzieri inutile, încă de la primul contact cu o autoritate competentă, anumite informații esențiale precum tipul de sprijin pe care victimele îl pot primi și din partea cui, asistență sau consiliere juridică sau de altă natură, procedurile privind formularea unei plângeri, modul și condițiile în care victimele pot avea acces la despăgubiri sau serviciile de justiție reparatorie disponibile, la rambursarea cheltuielilor suportate ca urmare a participării în procedurile penale. Amploarea sau gradul de detaliu al informațiilor menționate poate varia în funcție de nevoile specifice și de situația personală a victimei și de tipul sau natura infracțiunii.

Dreptul victimei de a fi informată cu privire la drepturile sale, este calificat în doctrina procesual penală ca „*drept-cadru*”, fiind premisa necesară pentru exercitarea tuturor celorlalte drepturi prevăzute de lege, constituind, totodată, „o componentă a principiului loialității în îndeplinirea funcțiilor judiciare”²³, care nu permite luarea prin surprindere a unui subiect procesual, profitând de lipsa de pregătire juridică a acestuia.

Legiferat în art. 81 alin. 1 lit. a) C.proc.pen., dreptul de a fi informat cu privire la propriile drepturi, este considerat un accesoriu al oricărui drept ce ar putea fi exercitat de către subiecții procesuali, câtă vreme exercițiul unui drept implică *ab initio* cunoașterea lui²⁴.

Dreptul persoanei vătămate de a fi informată cu privire la drepturile sale, este consacrat și în art. 7 alin. 2 din Legea nr. 217/2003.

- drepturile victimelor în momentul formulării unei plângeri;

Reglementat în art. 5 din directivă, presupune că la momentul sesizării organelor de urmărire penală, victimele trebuie să poată formula o plângere *într-olimbă pe care o înțeleg* și să primescă o confirmare scrisă, și tradusă, a sesizării formale înregistrate de acestea la autoritatea competentă a unui stat membru, care să conțină elementele de bază ale infracțiunii respective.

În urma transpunerii, art. 289 alin. 11 C.proc.pen. introdus prin O.U.G. nr. 18/2016, prevede că persoana care nu vorbește sau nu înțelege limba română poate depune plângerea *în limba pe care o înțelege*. Odată cu depunerea plângerii aceasta poate solicita ca, atunci când este citată, să primească și o traducere a citației.

²³ N. Volonciu, S. Uzlău (coord.), *Noul Cod de procedură penală comentat*, Ediția a II-a, Editura Hamangiu, București, 2016, p. 215.

²⁴ Op. cit., ibidem.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
 Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. Section: Social Sciences
 ISBN: 978-606-8624-17-4

Pe de altă parte, pentru persoana care locuiește pe teritoriul României, cetățean român, străin sau persoană fără cetățenie, și prin aceasta se sesizează săvârșirea unei infracțiuni pe teritoriul unui alt stat membru al Uniunii Europene, art. 289 alin. 10 C.proc.pen. prevede că, organul judiciar trebuie să primească plângerea și să o transmită organului competent din țara pe teritoriul căreia a fost comisă infracțiunea, conform regulilor privind cooperarea judiciară în materie penală.

Dreptul persoanei vătămate de a primi o confirmare scrisă și tradusă, dacă este cazul, a plângerii, va fi reglementată și de Legea specială nr. 211/2004, prin amendarea art. 4 cu introducerea a două noi alineate, alineatele (7)-(8), cu următorul cuprins: „(7) La depunerea plângerii conform art. 289 din Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, victima va primi o *confirmare scrisă* a acesteia. Confirmarea va cuprinde numărul de înregistrare al plângerii, precum și încadrarea juridică a faptei pentru care plângerea a fost depusă. (8) Dacă victima nu vorbește sau nu înțelege limba română, aceasta poate cere să primească, ulterior, și traducerea confirmării scrise prevăzute la alin. (7)”.

- **dreptul de a primi informații cu privire la propria cauză.** Reglementat în art. 6 din directivă, acest drept cuprinde, în esență, dreptul persoanei vătămate de a primi informații referitor la soluția finală pronunțată în cauză, data, locul, stadiul procesului și natura acuzațiilor împotriva autorului infracțiunii,

În art. 81 alin. 1 lit. c) - d) C.proc.pen., legiuitorul român a prevăzut că în cadrul procesului penal, persoana vătămată are dreptul neîngrădit de a dreptul de a fi informată, într-un termen rezonabil, cu privire la stadiul urmăririi penale, la cererea sa expresă, cu condiția de a indica o adresă pe teritoriul României, o adresă de poștă electronică sau mesagerie electronică, la care aceste informații să îi fie comunicate. De asemenea, persoana vătămată are dreptul de a formula orice alte cereri ce țin de soluționarea laturii penale a cauzei, drept care poate fi exercitat în condițiile prescrise de lege, în funcție de specificul fiecărei faze procesuale.

În faza camerei preliminare și în faza judecătii, persoana vătămată este informată cu privire la data și locul procesului, natura acuzației aduse infractorului, prin procedura *citării* conform Codului de procedură penală, respectiv cu ocazia *audierii* de către organul judiciar conform art. 111 C.proc.pen.

Prin art. 94 C.proc.pen., a fost acordat expres persoanei vătămate dreptul de a consulta dosarul cauzei, probabil și ca urmare a condamnării statului român în cauza *Forum Maritime c. României*²⁵, în care s-a reținut încălcarea principiului egalității armelor garantat de art. 6 parag. 1 și, a dreptului garantat de art. 6 parag. 3 lit. b) din Convenție din cauza inechității

²⁵ Hotărârea CEDO din 4 octombrie 2007, parag. 129-136, *apud* M. Udriou, O. Predescu, *Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român*, Editura C.H. Beck, București, 2008, p. 710.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. Section: Social Sciences
ISBN: 978-606-8624-17-4

procedurilor desfășurate în fața organelor de urmărire penală, în cadrul cărora persoana vătămată constituită parte civilă nu a avut acces la dosarul cauzei pentru a studia probele aduse de către persoana acuzată în apărare și nici cele administrate de Ministerul Public.

În acest context, trebuie menționate și prevederile art. 81 alin. (2) C.proc. pen., introduse prin Legea nr. 255/2013²⁶ de punere în aplicare a Codului de procedură penală, în sensul cărora persoana vătămată care a suferit o vătămare fizică, materială sau morală printr-o faptă penală *pentru care acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu* și care nu dorește să participe la procesul penal trebuie să înștiințeze despre aceasta organul judiciar, care, dacă apreciază necesar, o va putea audia în calitate de martor.

Prin pct. 13 al art. II din O.U.G. nr. 18/2016 a fost introdus, în art. 81 alin. (1) lit. g²) C.proc.pen., dreptul persoanei vătămate de a i se comunica *traducerea* într-o limbă pe care o înțelege a *oricărei soluții de netrimiteră în judecată*, atunci când nu înțelege limba română. În acest sens, art. 316 alin. 1 C.proc.pen. prevede că persoanei care a făcut sesizarea trebuie să i se comunice soluția de clasare, iar conform art. 318 alin. (7) C.proc.pen. și soluția de renunțare la urmărire penală.

La finalul judecății în primă instanță, art. 407 alin. (1) C.proc.pen., modificat prin pct. 104 al art. II din O.U.G. nr. 18/2016, prevede că după pronunțare, o copie a minutei hotărârii instanței se comunică și persoanei vătămate, în vederea exercitării căii de atac. În cazul în care persoana vătămată nu înțelege limba română, o copie a minutei hotărârii i se comunică acesteia într-o limbă pe care o înțelege. După redactarea hotărârii, persoanei vătămate și părților li se comunică hotărârea în întregul său.

Un element de noutate în conținutul dreptului de a primi informații – reglementat în art. 6 alin. (5)-(6) din directivă, este *dreptul persoanei vătămate de a fi informată, în cazul în care inculpatul va fi privat de libertate prin arest, respectiv condamnat la o pedeapsă privativă de libertate, cu privire la punerea acestuia în libertate în orice mod* – inclusiv privitor la evadarea condamnatului, conform Codului de procedură penală. Acest drept trebuie adus la cunoștință persoanei vătămate încă de la prima audiere conform art. 111 alin. (5) C.proc. pen., iar ulterior în caz de arestare a inculpatului conform art. 230 alin. (5)-(6) C.proc.pen., respectiv trebuie menționat în dispozitivul sentinței de condamnare potrivit art. 404 alin. (6) C.proc.pen., fiind reglementat expres și în art. 4 alin. (1) lit. h) din Legea nr. 211/2004.

- **dreptul de acces la serviciile de sprijinire a victimelor.** Instituit în art. 8 din directivă, aceste drept presupune că, independent de formularea de către victimă a unei plângeri formale în fața unei autorități competente cu privire la săvârșirea unei infracțiuni, statele membre au obligația de a se asigura că victimele au acces, în mod gratuit, în concordanță cu necesitățile

²⁶ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 515 din 14 august 2013.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. Section: Social Sciences
ISBN: 978-606-8624-17-4

lor, la serviciile confidențiale de sprijinire a victimelor – spre care sunt direcționate de către autoritatea competentă, servicii care acționează în interesul victimelor înainte, în timpul și pentru o durată adecvată după încetarea procedurilor penale.

În legislația română, în art. 7-9 și art. 11 din Legea nr. 211/2004 se prevede că, la cerere, în mod gratuit și pe o perioadă determinată, victimele infracțiunilor au dreptul la consiliere psihologică sau alte forme de asistență din partea serviciilor de protecție a victimelor și reintegrare socială a infractorilor, care funcționează pe lângă tribunale, și despre care victimele trebuie încunoștiințate de către organele judiciare, conform art. 4 din Lege. În plus, art. 14-15 din Lege recunosc dreptul la *asistență juridică gratuită* a victimelor unor infracțiuni.

În Legea nr. 217/2003, au fost create centre de primire în regim de urgență denumite „*adăposturi*”, care sunt unități de asistență socială, de tip rezidențial, care asigură în mod gratuit și pe o perioadă determinată, protecție, găzduire, îngrijire și consiliere victimelor violenței în familie (art. 17). În vederea reinserției sociale a victimelor, au fost create *centrele de recuperare pentru victimele violenței în familie*, unități de asistență socială de tip rezidențial care asigură găzduirea, îngrijirea, consilierea juridică și psihologică, acordă sprijin în vederea adaptării la o viață activă, inserția profesională a victimelor violenței în familie, precum și reabilitarea și reinserția socială a acestora (art. 18). În scop de prevenție, aceeași lege instituie și *centre pentru prevenirea și combaterea violenței în familie* – care asigură asistență socială, consiliere psihologică, juridică, precum și informarea și orientarea victimelor violenței în familie (art. 20), și *centre pentru servicii de informare și sensibilizare a populației* – oferă servicii de informare și educare, asistență socială și un serviciu telefonic de urgență pentru informare și consiliere.

În cazul victimelor traficului de persoane, conform art. 26-27² și art. 42 din Legea nr. 678/2001, sarcini privind asistența și protecția acestora revin prin lege Ministerului Afacerilor Interne și Agenției Naționale împotriva Traficului de Persoane, în cooperare cu instituțiile interesate, precum și cu organizații neguvernamentale, organizații internaționale și reprezentanți ai societății civile.

2. *Dreptul de a participa în procedurile penale și drepturi conexe*. Principalele drepturi cuprinse în această categorie sunt următoarele:

- **dreptul victimei de a fi audiată** (art. 10). Este unul dintre cele mai importante drepturi ale victimei, și presupune ca aceasta să fie *ascultată efectiv* în cursul procedurii penale și să i se ofere posibilitatea de a prezenta probe, iar în cazul audierii unei victime-copil organul judiciar va lua în considerare în mod adecvat vârsta și maturitatea acesteia.

Legiuitorul român a reglementat în art. 81 alin. 1 lit. b), c), f) și g) C.proc.pen., dreptul persoanei vătămate de a propune organelor judiciare administrarea de probe, de a ridica

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. Section: Social Sciences
ISBN: 978-606-8624-17-4

excepții și de a pune concluzii, de a formula orice alte cereri ce țin de soluționarea laturii penale a cauzei, dreptul de a fi ascultată, respectiv dreptul de a adresa întrebări inculpatului, martorilor și experților. Totodată, art. 366 C.proc.pen. reglementează detaliat participarea persoanei vătămate la judecată, iar declarația acesteia este supusă principiului liberei aprecieri a probelor.

- **drepturi în cazul unei hotărâri de neîncepere a urmăririi penale** (art. 11). În această categorie intră dreptul persoanei vătămate de a solicita revizuirea unei hotărâri de neîncepere a urmăririi penale, iar în dreptul intern este transpus în art. 336 alin. 1 C.proc.pen. care prevede că orice persoană poate face plângere împotriva măsurilor și actelor de urmărire penală, dacă prin acestea s-a adus o vătămare intereselor sale legitime. După parcurgerea procedurii „interne” în interiorul Ministerului Public, persoana nemulțumită de soluție poate face *plângere*, conform art. 341 C.proc.pen., în termen de 20 de zile de la comunicare, la judecătorul de cameră preliminară de la instanța căreia i-ar reveni, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță.

Pe de altă parte, soluțiile de renunțare la urmărire penală pronunțate de procuror conform art. 318 C.proc.pen., se comunică persoanei vătămate, sunt supuse verificării legalității și temeiniciei procurorului ierarhic superior și, concomitent trebuie trimise spre confirmare judecătorului de cameră preliminară de la instanța căreia i-ar reveni, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță. În ceea ce privește soluția de renunțare la urmărirea penală, a cărei reglementare a fost restructurată prin O.U.G. nr. 18/2016, precizăm că unul dintre criteriile legale la care trebuie se raporteze procurorul pentru a dispune această soluție constă în *atitudinea procesuală a persoanei vătămate* [art. 318 alin. (2) lit. f) C.proc.pen]. Totodată, printre obligațiile cu caracter facultativ ce pot fi impuse față de suspect sau inculpat s-a păstrat din forma anterioară a textului de lege, aceea de a cere public scuze persoanei vătămate [art. 318 alin. (6) lit. b) C.proc.pen].

- **dreptul la garanții în contextul serviciilor de justiție reparatorie** (art. 12). Componentă a „justiției restaurative” și modalitate principală de soluționare alternativă a anumitor litigii penale, medierea este un drept recunoscut persoanei vătămate prin art. 81 alin. 1 lit. i) C.proc.pen., posibilitate care potrivit art. 11 alin. 2 lit. c) C.proc.pen. și art. 6 din Legea nr. 192/2006 privind medierea, trebuie adusă acesteia la cunoștință de către organele judiciare cu ocazia audierilor.

Conform art. 1 din Legea nr. 192/2006, medierea este o modalitate de soluționare a conflictelor pe cale amiabilă, cu ajutorul unei terțe persoane specializate în calitate de mediator, în condiții de neutralitate, imparțialitate, confidențialitate și având liberul consimțământ al părților. Cu largă aplicabilitate în materie civilă, conform art. 67 alin. (2)-(3) din Lege, medierea este permisă în materie penală, atât în latura civilă a procesului cât și în latura penală,

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. Section: Social Sciences
ISBN: 978-606-8624-17-4

cu *rezerva* că în acest din urmă caz dispozițiile privind medierea se aplică numai în cauzele privind infracțiuni pentru care, potrivit legii, retragerea plângerii prealabile sau împăcarea părților înlătură răspunderea penală. Cu privire la pretențiile civile, în cursul procesului penal inculpatul, partea civilă și partea responsabilă civilmente pot încheia un acord de mediere sau o tranzacție.

În conformitate cu Decizia nr. 9/2015²⁷, pronunțată de instanța supremă în dezlegarea chestiunii de drept referitoare la *natura juridică a medierii*, s-a stabilit că, în aplicarea dispozițiilor art. 67 din Legea nr. 192/2006, încheierea unui acord de mediere constituie o *cauză sui-generis care înlătură răspunderea penală, distinctă de împăcare*, iar încheierea unui acord de mediere în condițiile Legii nr. 192/2006 poate interveni în tot cursul procesului penal, până la rămânerea definitivă a hotărârii penale.

După intervenția Deciziei nr. 266 din 7 mai 2014 a Curții Constituționale²⁸, părțile și subiecții procesuali principali nu mai pot fi constrânși să încerce medierea prealabil pornirii procesului, aceasta rămânând o procedură voluntară, facultativă, alternativă și informală, astfel cum se prevede și în preambulul Directivei 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială²⁹.

În cazul în care se derulează după începerea procesului penal, medierea atrage suspendarea procedurilor pentru o perioadă de cel mult 3 luni, iar în cazul în care între infractor și persoana vătămată intervine un acord de mediere, conform art. 16 alin. 1 lit. g) C.proc. pen. acțiunea penală nu mai poate fi continuată.

- **dreptul la asistență juridică**(art. 13). Cu ocazia primei audieri, art. 111 alin. 2 lit. a) C.proc.pen., prevede că organele judiciare trebuie să îi aducă la cunoștință persoanei vătămate dreptul de a fi asistată de avocat, iar în cazurile de asistență obligatorie, dreptul de a i se desemna un avocat din oficiu. Conform art. 90 alin. 4 C.proc.pen., asistența juridică este obligatorie când persoana vătămată sau partea civilă este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu ori cu capacitate de exercițiu restrânsă.

Potrivit art. 81 alin. 1 lit. h) C.proc.pen. raportat la art. 10 alin. 1 C.proc.pen., persoana vătămată are dreptul de a se apăra ea însăși sau de a fi asistată de avocat, ales sau din oficiu, ori reprezentată.

²⁷ Publicată în Monitorul Oficial nr. 406, din data de 09.06.2015, disponibilă pe www.scj.ro

²⁸ Publicată în Monitorul Oficial, nr. 464 din 25 iunie 2014. Prin aceasta decizie, Curtea Constituțională a constatat că prevederile art. 2 alin. (1) și (1²) din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator – care obligau părțile să participe la ședința de informare privind avantajele medierii, sub sancțiunea inadmisibilității cererii de chemare în judecată, sunt neconstituționale deoarece reprezintă o îngrădire a accesului liber la justiție.

²⁹ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, seria L nr. 136 din 24 mai 2008.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)

CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. Section: Social Sciences

ISBN: 978-606-8624-17-4

- **dreptul la rambursarea cheltuielilor efectuate în proces** (art. 14). Se referă la posibilitatea persoanelor vătămate de a li se rambursa cheltuielile suportate ca urmare a participării lor active la proceduri, în funcție de rolul care le revine în cadrul procesului. În acest sens, art. 276 alin. 1 C.proc.pen., prevede că în caz de condamnare, renunțare la urmărirea penală, renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei, *inculpatul este obligat să plătească persoanei vătămate*, precum și părții civile căreia i s-a admis acțiunea civilă *cheltuielile judiciare făcute de acestea*. De asemenea, conform art. 275 alin. (1) pct. 3 lit. a) C.proc.pen., modificat prin O.U.G. nr. 18/2016, persoana vătămată nu mai este obligată în mod necondiționat să suporte cheltuielile judiciare avansate de stat în cazurile în care suspectul/inculpatul a cerut continuarea procesului penal, când persoana vătămată și-a retras plângerea prealabilă ori s-a dispus clasarea în temeiul dispozițiilor art. 16 alin. (1) lit. a)-c) sau achitarea inculpatului, ci *doar în situația în care i se reține o culpă procesuală* în acest sens.

- **dreptul la restituirea bunurilor** (art. 15). Presupune că în urma unei decizii a unei autorități competente, bunurile recuperabile care sunt sechestrate pe durata procedurilor penale se restituie victimelor fără întârziere, cu excepția cazului în care ele sunt necesare în cadrul procedurilor penale. În acest scop, în art. 112 alin. 1 lit. e) C.pen. se prevede că sunt supuse măsurii de siguranță a confiscării speciale, bunurile dobândite prin săvârșirea faptei prevăzute de legea penală, dacă nu sunt restituite persoanei vătămate și în măsura în care nu servesc la despăgubirea acesteia. În vederea luării confiscării speciale, art. 249 alin. 1 C.proc.pen. prevede că procurorul, în cursul urmăririi penale, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată, din oficiu sau la cererea procurorului, în procedura de cameră preliminară ori în cursul judecății, poate lua măsuri asigurătorii, prin ordonanță sau, după caz, prin încheiere motivată. Luarea acestei măsuri este obligatorie în cazul în care persoana vătămată este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă.

În cazul în care, pe parcursul procesului penal, se constată că lucrurile ridicate de la suspect ori inculpat sau de la orice persoană care le-a primit spre a le păstra sunt proprietatea persoanei vătămate sau a altei persoane ori au fost luate pe nedrept din posesia sau deținerea acestora, organul judiciar va dispune restituirea acestor lucruri conform art. 255 alin. 1 C.proc.pen.

- **dreptul de a obține în cadrul procedurilor penale o decizie privind despăgubirile din partea autorului infracțiunii** (art. 16). În cursul procedurilor penale, victimele au dreptul de a obține o decizie privind despăgubirile din partea autorului infracțiunii, într-un termen rezonabil, iar statele membre trebuie să promoveze măsurile necesare pentru a-i încuraja pe autorii infracțiunilor să despăgubească în mod corespunzător victimele.

Tragerea la răspundere civilă delictuală a persoanelor responsabile potrivit legii civile pentru prejudiciul produs prin comiterea faptei care face obiectul acțiunii penale, are loc prin

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. Section: Social Sciences
ISBN: 978-606-8624-17-4

exercitarea acțiunii civile și prin *constituirea ca parte civilă a persoanei vătămate*, material sau moral, direct sau indirect, prin infracțiune.

Acoperirea integrală a prejudiciului constituie circumstanță atenuantă legală, care operează însă numai în condițiile prevăzute expres de art. 75 alin. 1 lit. d) C.pen.

3. Dreptul la protecție și la recunoașterea victimelor cu nevoi de protecție specifice.
Cuprinde următoarele drepturi esențiale:

- **dreptul la protecția vieții private.** Reglementat disparat în art. 18, art. 20 și art. 21 din directivă, dreptul la protecție implică în esență adoptarea de către state a unor măsuri de garantare a siguranței victimelor și a membrilor familiilor acestora împotriva victimizării secundare și repetate și a intimidării și răzbunării, inclusiv împotriva riscului unor vătămări emoționale sau psihologice, și de protecție a demnității victimelor pe durata audierilor și în momentul depunerii mărturiei, inclusiv prin asigurarea de asistență medicală. Totodată, necesitatea acestor măsuri privește protejarea vieții private, a integrității personale și a datelor cu caracter personal ale victimei, în ceea ce privește libertatea acesteia de exprimare și de informare.

Prin dispozițiile art. 113 C.proc.pen., modificat prin pct. 17 al art. II din O.U.G. nr. 18/2016, legiuitorul român s-a conformat prescripțiilor directivei, prevăzând că atunci când sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege referitoare la statutul de *martor amenințat* sau *vulnerabil* ori pentru protecția vieții private sau a demnității, organul de urmărire penală sau instanța, în funcție de faza procesului penal, pot decide acordarea acestui statut și, apoi, dispune față de persoana vătămată măsurile de protecție prevăzute – *detaiat* – în art. 124-130 C.proc.pen., care se aplică în mod corespunzător (alin. 1). Sunt *prezume vulnerabile* victimele copii și alte tipuri de victime, indicate în aliniatul următor. La audiere, persoana vătămată poate fi însoțită, la cererea sa, de către reprezentantul său legal sau de către o altă persoană desemnată de către persoana vătămată, cu excepția cazului în care organul judiciar decide motivat în sens contrar (alin. 5). Ori de câte ori organul judiciar nu poate stabili vârsta persoanei vătămate și există motive pentru a se considera că aceasta este minor, persoana vătămată va fi prezumată a fi minor (alin. 6).

Având în vedere caracterul grav al infracțiunii, în art. 26 din Legea nr. 678/2001 sunt reglementate separat măsuri de asistență specială, recuperare și protecție specifică pentru victimele infracțiunilor de trafic de persoane.

- **dreptul victimelor de a fi evaluate individual, în cursul procedurilor penale, pentru identificarea nevoilor de protecție specifice (art. 22 și art. 23).** Victimele infracțiunilor trebuie să beneficieze de o evaluare promptă și individuală, în conformitate cu procedurile naționale, pentru a se identifica nevoile de protecție specifice și pentru a se determina dacă și

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. *Section: Social Sciences*
ISBN: 978-606-8624-17-4

în ce măsură ar putea beneficia de măsuri speciale în cursul procedurilor penale. Amploarea evaluării individuale poate fi adaptată în funcție de gravitatea infracțiunii și de nivelul prejudiciului aparent suferit de victimă, și ia în considerare în special: caracteristicile personale ale victimei, circumstanțele, tipul sau natura infracțiunii. Audierile trebuie să aibă loc în condiții procedurale adaptate, trebuie înregistrate audio-video, cu asigurarea protecției de către persoane calificate.

În legislația internă, dreptul în discuție este reglementat în art. 111 alin. (6) lit. a) – c) și alin. (7) C.proc.pen. (audierea în incinte concepute sau adaptate în acest scop, de către aceeași persoană, în prezența unui psiholog sau specialist) introdus prin O.U.G. nr. 18/2016, art. 113 alin. (2)-(3) C.proc.pen., art. 26 din Legea nr. 678/2001 Ordinul nr. 335/2007 pentru aprobarea Mecanismului național de identificare și referire a victimelor traficului de persoane³⁰, respectiv în art. 101 alin. 3 din Legea nr. 272/2004.

- **dreptul la evitarea contactului dintre victimă și autorul infracțiunii** (art. 19). Implică obligația statelor membre de a asigura condițiile necesare pentru a se permite evitarea contactului dintre victime și, după caz, membrii familiei acestora și autorul infracțiunii în incinta în care se desfășoară procedurile penale, în afară de cazul în care acest lucru este impus de procedurile penal. În acest scop, statele membre se asigură că noile clădiri ale instanțelor judecătorești beneficiază de săli de așteptare separate pentru victime.

Acest drept este preluat parțial de legiuitorul român, în art. 113 C.proc.pen., unde se prevede că atunci când sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege referitoare la statutul de martor amenințat sau vulnerabil ori pentru protecția vieții private sau a demnității, organul de urmărire penală poate dispune față de persoana vătămată ori față de partea civilă măsurile de protecție prevăzute la art. 124-130 din Cod.

Prin *Proiectul de lege* privind unele măsuri de protecție a victimelor infracțiunilor, se propune introducerea art. 35¹ în Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor, potrivit căruia „*Sediile nou construite ale instanțelor de judecată vor fi dotate, cu săli de așteptare separate pentru victimele infracțiunilor*”.

- **dreptul la protecție al victimelor – copii, în cursul procedurilor penale** (art. 24). Atunci când victima este minoră, directiva prevede în art. 24 că, pe lângă acordarea de consiliere juridică și înregistrarea pe suport audiovizual a audierilor, pe parcursul procedurilor autoritățile competente vor numi un reprezentant special pentru victimele-copii în cazul în care titularii răspunderii părintești nu pot reprezenta victima-copil ca urmare a unui conflict de interese între aceștia și victima-copil sau atunci când victima-copil este neînsoțită sau separată de familie.

³⁰ Publicat în Monitorul Oficial, nr. 849 din 17 decembrie 2008.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
 Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016. *Section: Social Sciences*
 ISBN: 978-606-8624-17-4

Dreptul în discuție a fost recunoscut de către legiuitorul român în art. 111 alin. (8)-(10) C.proc.pen., aliniată introduse prin art. II pct. 16 din O.U.G.nr. 18/2016, prevăzându-se că: dacă persoana vătămată este minor, înregistrarea audierii acesteia prin mijloace tehnice audio sau audiovideo este obligatorie în toate cazurile; audierea persoanei vătămate de către organul judiciar care a înregistrat o plângere cu privire la săvârșirea unei infracțiuni se desfășoară de îndată, iar, dacă acest lucru nu este posibil, se va realiza ulterior depunerii plângerii, fără întârzieri nejustificate; *declarația dată de persoana vătămată în aceste condiții constituie mijloc de probă chiar dacă a fost administrată înainte de începerea urmăririi penale.*

În urma modificărilor aduse prin O.U.G. nr. 18/2016 articolului 308 C.proc.pen., acesta recunoaște și persoanei vătămate *posibilitatea de a fi audiată anticipat de către judecătorul de catre judecătorul de drepturi atunci când există riscul ca aceasta să nu mai poată fi audiată în cursul judecății.* De asemenea, art. 113 alin. (4)-(6) C.proc. pen., prevede că reaudierea persoanei vătămate se face numai dacă acest lucru este strict necesar pentru desfășurarea procesului penal. La audiere, persoana vătămată poate fi însoțită, la cererea sa, de către reprezentantul său legal și de către o altă persoană desemnată de către persoana vătămată, cu excepția cazului în care organul judiciar decide motivat în sens contrar. În fine, ori de câte ori organul judiciar nu poate stabili vârsta persoanei vătămate și există motive pentru a se considera că aceasta este minor, persoana vătămată va fi prezumată a fi minor.

Dreptul analizat este reglementat și în art. 24 alin. 3 Legea nr. 678/2001 și în Regulamentul de punere în aplicare a legii, activitatea de colaborare cu victimele minore fiind realizată inclusiv de către mediatori, și trebuie stăpânită și de către magistrații care intră în contact direct cu astfel de victime cu ocazia audierilor.

BIBLIOGRAFIE:

Tudorel Butoi și co., *Psihologie Judiciară – Victimologie. Compendiu universitar (masterat)*, Editura Solaris Print, București, 2011;

S. Van der Aa, „Introduction to Victimology and Victims’ Rights”, în Superior Council of Magistracy of Romania, JUST/2012/JPEN/AG/2949 ‘*Strengthening Judicial Cooperation to Protect Victims of Crime*’ Handbook, 2013-2014;

Ana Bălan, *Criminalitatea feminină*, Editura C.H. Beck, București, 2008;

Gh. Mateuț, *Tratat de procedură penală. Partea generală*. Vol. I, Editura C.H. Beck, București, 2007;

N. Volonciu, S. Uzlău (coord.), *Noul Cod de procedură penală comentat*, Ediția a II-a, Editura Hamangiu, București, 2016;

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, 2016. *Section: Social Sciences*
ISBN: 978-606-8624-17-4

M. Udriou, O. Predescu, *Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român*, Editura C.H. Beck, București, 2008;

www.scj.ro

www.eur-lex.europa.eu

<http://www.just.ro>